

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Η αποτέφρωση (καύση) των σωμάτων, κατά την Εκκλησία της Ελλάδος

/ Γνώμες

Η αποτέφρωση (καύση) των σωμάτων, κατά την Εκκλησία της Ελλάδος

Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Μέ έρωτοϋν διάφοροι ποιά εΐναι ή «έπίσημη» απόφαση τής Έκκλησίας τής Έλλάδος για τήν αποτέφρωση τών σωμάτων. Βεβαΐως μερικοί Κληρικοί έχουν διατυπώσει τΐς απόψεις τους για τό θέμα αυτό καΐ έχουν κατατεθΐ στά Μέσα Ένημέρωσης καΐ στά Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά έχει σημασία ποιά εΐναι ή απόφαση τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, ως προς τήν θεολογία καΐ ως προς τΐς ποιμαντικές συνέπειες.

1. Η ΐερά Σύνοδος ασχολήθηκε επανειλημμένα μέ τό επίκαιρο αυτό θέμα. Τήν 3η Μαρτίου 1999 διοργάνωσε Ήμερίδα στό Ξενοδοχεΐο Κάραβελ, μέ θέμα «Η καϋσις

τῶν νεκρῶν, διαπιστώσεις-προοπτικάί διά μίαν καλυτέραν ποιμαντικήν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος». Διοργανώθηκε ἀπό τήν Συνοδικήν Ἐπιτροπήν Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Προσφώνησε ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος Πρόεδρος Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων. Εἰσαγωγική ὁμιλία ἔγινε ἀπό τόν Μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κυρό Χριστόδουλο. Ἀκολούθησαν: Ὁμιλία ἀπό τόν Ὑφυπουργό Ἐσωτερικῶν κ. Γ. Φλωρίδη καί εἰσηγήσεις ἀπό τούς: Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεο μέ θέμα «Ἡ θεολογική ἄποψις καί οἱ ἐκκλησιολογικές συνέπειες τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν». Ἀναστάσιο Μαρίνο Ἀντιπρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν καί τό Σύνταγμα». Παναγιώτη Χριστινάκη, Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν. Νομοκανονική θεώρησις». Ἀρχιμ. Νικόλαο Χατζηνικολάου, Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς μέ θέμα «Τό σήμερα, τό χθές καί τό γιά πάντα τῆς ταφῆς καί τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν». Πρωτοπρ. Στυλιανό Καρπαθίου, Θεολόγο – Ψυχίατρο μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν. Ἀναφορά στήν ψυχολογία τοῦ φαινομένου». Γεώργιο Μαντζαρίδη, Καθηγητή Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν ἀπό ἄποψη τῆς Χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καί ἠθικῆς».

Ἐνινε συζήτηση καί ἐξεδόθησαν πορίσματα. Τό Δελτίο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μεταξύ ἄλλων, ἀνέφερε: «Μέ ἰσχυρά θεολογικά, ἱστορικά, κοινωνικά καί ἄλλα ἐπιχειρήματα ἡ Ἐκκλησία ἀπορρίπτει τήν καύση τῶν νεκρῶν καί ὀριοθετεῖ τήν πίστη της καί τόν σεβασμό της στό ἀνθρώπινο πρόσωπο καί κατ' ἐπέκτασιν στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου».

2. Σέ πολλά κείμενά μου ἀνέπτυξα τό θέμα γιά τήν καύση τῶν νεκρῶν, μᾶλλον καλύτερα, τήν ἀποτέφρωση τῶν σωμάτων (ἄλλο εἶναι ἡ καύση καί ἄλλο εἶναι ἡ ἀποτέφρωση), ὡς πρός τήν θεολογική προσέγγιση τῆς ἀποτέφρωσης τῶν σωμάτων καί τίς ἐκκλησιολογικές ἐπιπτώσεις, ὡς πρός τόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον γίνεται ἡ ἀποτέφρωση, καί ὡς πρός τήν ἐπίπτωσή της στό περιβάλλον κ. ἄ. Αυτό δείχνει ὅτι αὐτό τό θέμα εἶναι πολύ σοβαρό ἀπό θεολογικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καί οἰκολογικῆς πλευρᾶς.

3. Τήν 12 Μαΐου 2010 σέ Ἑκτακτη Συνεδρίαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στό Ἀνώτατο Ὅργανο τῆς Ἐκκλησίας, ὑπό τήν Προεδρεία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος εἰσηγήθηκε τό θέμα «Ἀποτέφρωση νεκρῶν. Πρόκληση Ποιμαντικῆς εὐθύνης καί

μαρτυρίας». Στήν συζήτηση ἔλαβαν μέρος πολλοί Ἀρχιερεῖς καί ἡ Ἱεραρχία ἀποφάσισε ὅτι ἐμμένει στήν προηγούμενη ἀπόφασή της πού ἔχει ὡς ἑξῆς:

«1. Γιά τούς Ὀρθόδοξους Χριστιανούς ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει καί συνιστᾷ ὡς μοναδικό τρόπο ἀποσυνθέσεως τοῦ νεκροῦ σώματος τήν ταφή σύμφωνα μέ τήν ἀγία διδασκαλία Της καί τήν ἀπό αἰώνων παράδοσή Της.

2. Ἡ Ἐκκλησία μας δέν ἔχει ἀντίρρηση γιά τήν καύση τῶν νεκρῶν γιά τούς ἑτεροδόξους καί ἑτεροθρήσκους».

Ἐπί πλέον συμπλήρωσε ὅτι «γιά εἰδικές περιπτώσεις τοῦ προβλήματος τῆς καύσης τῶν νεκρῶν ἀποφασίσθηκε ὅπως ἕκαστος τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν κρίνει καί ἀποφασίζει κατὰ τήν ποιμαντική κρίση του, στήν Ἱεραρχία του. Γιά νά διευκολύνει δέ τούς Ἀρχιερεῖς ἀποφάσισε ὅπως εἰδική ὀλιγομελῆς Ἐποτροπή Ἱεραρχῶν καθορίσει τά βασικά κριτήρια, πού πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη, κατὰ τήν ἀντιμετώπιση τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, τά ὁποῖα θά συζητηθοῦν στήν ἐπόμενη Ἱεραρχία».

Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή ἀποτελεῖτο ἀπό τόν Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱερόθεο, Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς Νικόλαο καί Κορίνθου Διονύσιο.

Ἡ Ἐπιτροπή συνῆλθε καί ἔχοντας ὑπ' ὄψη τόσο τήν εἰσήγηση τοῦ Μητροπολίτου Μεσογαίας κ. Νικολάου, ὅσο καί τό Πρακτικό τῆς Ἱεραρχίας στό ὁποῖο ἀποτυπώθηκαν οἱ ἀπόψεις τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν συζητήσαμε γιά πολλές ὥρες καί καταρτίσαμε ἕνα ἐξειδικευμένο κείμενο μέ τίτλο «Ἀντιμετώπιση (κατ' ἀκρίβειαν καί κατ' οἰκονομίαν) περιπτώσεων Χριστιανῶν πού θέλησαν νά ἀποτεφρωθοῦν τά σώματά τους»

Στό κείμενο αὐτό, γιά τήν κατ' ἀκρίβειαν καί κατ' οἰκονομίαν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος αὐτοῦ, κατεγράφησαν τά κριτήρια πού θά λάβουν ὑπ' ὄψη οἱ Ἀρχιερεῖς οἱ ὁποῖοι, θά ἐπιλέξουν νά ἀσκῆσουν κάποια οἰκονομία. Τά κριτήρια χωρίσθηκαν σέ δύο κατηγορίες, ἤτοι σέ ἐκεῖνα βάσει τῶν ὁποίων μπορεῖ νά ἐπιτραπῆ ἡ τέλεση κάποιας ἀκολουθίας καί σέ ἐκεῖνα πού καθορίζουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά τελεσθῆ ἡ ἀκολουθία.

Πρόκειται γιά κείμενο διεξοδικό, πού περιλαμβάνει καί τήν ἀκρίβεια καί τήν οἰκονομία, μέ λεπτομερειακό τρόπο, γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ὡς Πρόεδρος τῆς Τριμεροῦς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς διάβασα τό καταρτηθέν κείμενο σέ Συνεδρίαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2010 καί δέν ἐλήφθη κάποια ἀπόφαση ἐπί τοῦ κειμένου, ἄν γίνεται ἀποδεκτό ἢ ὄχι, ἢ ἄν πρέπει νά τροποποιηθῆ, ἀλλά ἀποφασίσθηκε νά τεθῆ ὑπ' ὄψη τῶν Ἱεραρχῶν γιά νά γνωρίζουν τά συγκεκριμένα κριτήρια προκειμένου νά ἀποφασίσουν στήν ἐξάσκηση

τῆς οἰκονομίας.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι συνέχισε νά ἰσχύη ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς 12 Μαΐου 2010 τὴν ὁποία ἀνέφερα προηγουμένως.

4. Μετά ἀπό τέσσερα χρόνια (29 Ὀκτωβρίου 2014) ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ὑπὸ τὴν Προεδρεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου μέ ἀφορμὴ τὸ νέο νομοθετικό καθεστῶς γιὰ τὴν ἀποτέφρωση τῶν νεκρῶν, σύμφωνα μέ τὰ ἄρθρα 48 καὶ 49 τοῦ Νόμου 4277/2014 «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Ἀθήνας-Ἀττικὴ καὶ ἄλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 156/1-8-2014, τ. Α΄) κατὰ τὴν Συνεδρία τῆς 14ης Ὀκτωβρίου 2014 ἐπελήφθη τοῦ θέματος καὶ ἀπεφάσισε μέ Ἐγκύκλιό τῆς (2959) νά ἐνημερώσῃ τούς Σεβ. Μητροπολίτες «περὶ τῶν κανονικῶν συνεπειῶν τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν»

Στὴν Ἐγκύκλιο αὐτὴ ἀναφέρεται:

«Μέ τὰ ἄρθρα 48 καὶ 49 τοῦ Νόμου 4277/2014 ὁ νομοθέτης δέν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τίς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τοῦ νεκροῦ. Ἐάν ὁ θανὼν δέν εἶχε ἐκφρασθεῖ ἐν ζωῇ περὶ τῆς μετὰ θάνατον ἐπιθυμίας ταφῆς ἢ ἀποτεφρώσεως τοῦ σώματός του, ἡ ἀποτέφρωση δύναται νά λάβει χώρα μέ μόνη τὴ δήλωση τοῦ/τῆς συζύγου ἢ «συντρόφου», μετὰ τοῦ/τῆς ὁποίου/ας ἔχει συνάψει «σύμφωνο συμβίωσης», ἢ τὴ δήλωση τῶν συγγενῶν πρώτου ἢ δευτέρου βαθμοῦ.

Τοῦτο, κῆμα τοῦ συγχρόνου μηδενιστικοῦ τρόπου ζωῆς καὶ τῆς τάσεως πρὸς ἀποθρησκευτικοποίηση κάθε πτυχῆς καὶ ἐκφάνσεως τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ ἐκ προοιμίου καταστρατήγηση τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τοῦ κεκοιμημένου μέλους τῆς Ἐκκλησίας, ἔλλειψη σεβασμοῦ καὶ φροντίδος πρὸς τὸ ἀνθρώπινο σῶμα.

Ἡ Ἐκκλησία δέν δέχεται γιὰ τὰ μέλη Τῆς τὴν ἀποτέφρωση τοῦ σώματος, διότι τοῦτο εἶναι ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Α΄ Κορ. 6, 19), στοιχεῖο τῆς ὑποστάσεως τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντος ἀνθρώπου (Γεν. 1, 24), καὶ περιβάλλει αὐτό μέ σεβασμό καὶ τιμὴ ὡς ἔκφραση ἀγάπης πρὸς τὸ κεκοιμημένο μέλος Τῆς καὶ ὡς ἐκδήλωση πίστεως στὴν κοινὴ πάντων ἀνάσταση.

Κατόπιν τούτου, ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε νά ἐνημερώσῃ, στό πλαίσιο τῆς ἀγρύπνου ποιμαντικῆς φροντίδος Τῆς, τὸ εὐσεβές Αὐτῆς πλήρωμα, κληρικούς καὶ λαϊκούς, γιὰ τίς ἀκόλουθες κανονικὲς συνέπειες τῆς ἀποτεφρώσεως τοῦ σώματος:

-Ἡ ἀποτέφρωση τοῦ σώματος δέν εἶναι σύμφωνη πρὸς τὴν πράξη καὶ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ θεολογικούς, κανονικούς καὶ ἀνθρωπολογικούς λόγους.

-Πρός αποφυγήν οίασδήποτε θεολογικής, κανονικής και ανθρωπολογικής έκτροπής, απαραίτητος είναι ο σεβασμός τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καί ἡ διακρίβωση τῆς οἰκείας βουλήσεως τοῦ κεκοιμημένου καί ὄχι ἡ βούληση ἢ ἡ δήλωση τῶν οἰκείων του.

-Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποδεδειγμένως οἰκειοθελῶς ἐδήλωσε τήν ἐπιθυμία περί καύσεως τοῦ σώματός του, δηλώνει τήν αὐτονόμησή του καί ὡς ἐκ τούτου δέν τελεῖται Νεκρώσιμος Ἀκολουθία καί Ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ αὐτοῦ.

Παρά ταῦτα, ἐπαφίεται στήν ποιμαντική σύνεση καί τήν διακριτική εὐχέρεια τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἢ τέλεση ἀπλῶς Τρισαγίου».

Ἄπό ὅ,τι γνωρίζω αὐτή εἶναι ἡ τελευταία ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Συνοδικό της Ὄργανο. Ὅλα τά ὑπόλοιπα πού γράφονται γιά τό θέμα αὐτό εἶναι ἀτομικές ἀπόψεις.